

Anexa nr. ... la ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr.
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

CLASA I

**Programa școlară
pentru
DEZVOLTARE PERSONALĂ**

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. /2012*

București, 2012

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Dezvoltare personală* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa I din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Consiliere și orientare*, având un buget de timp de 1-2 ore/săptămână, pe durata unui an școlar.

Prezenta programă școlară a fost elaborată potrivit dezideratelor profilului de formare al copilului, profil care este determinat de domeniile de competențe-cheie. În elaborarea prezentei oferte curriculare a fost valorificată și Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC).

În raport cu disciplinele studiate în prezent în clasa I din învățământul primar, disciplina *Dezvoltare personală* constituie o noutate. În planul dezvoltării curriculare, programa disciplinei *Dezvoltare personală* este elaborată potrivit unor noi repere față de cele care structurează curriculumul școlar aplicat în prezent în învățământul primar. În acest sens, menționăm aplicarea unui nou model de proiectare curriculară centrat pe competențe care înlocuiește modelul de proiectare bazat pe obiective. Proiectarea curriculară centrată pe competențe răspunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a deprinderilor în situații noi. Fiind ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dezvoltate prin învățare, competențele permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe, permite:

- regândirea demersului didactic din perspectiva profilului de formare al elevului care finalizează clasa a I;
- orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

În clasa I, potrivit prezentei programe școlare, elevii continuă studiul *Dezvoltării personale*, început în clasa pregătitoare. Comparativ cu clasa pregătitoare, studiul disciplinei în clasa I asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi. Valorifică, de asemenea, experiența specifică vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Recomandări privind conținuturile și sugestiile metodologice

Competențele generale sunt competențele disciplinei *Dezvoltare personală*, dezvoltate pentru ciclul achizițiilor fundamentale.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare. Exemplele de activități de învățare constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor.

Recomandările privind conținuturile și sugestiile metodologice includ: conținuturi ale învățării, strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Elementele marcate prin asterisc (*) și corp de literă italic se adresează claselor ai căror elevi studiază disciplina *Dezvoltare personală* într-un buget de timp de 2 ore/săptămână.

Programa se adresează atât cadrelor didactice cât și potențialilor autori de ghiduri/auxiliare curriculare. Activitatea didactică, precum și elaborarea ghidurilor/auxiliarelor curriculare trebuie precedate de lectura integrală a programei școlare.

Competențe generale

- 1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți**
- 2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copii și adulți cunoscuți**
- 3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Manifestarea interesului pentru autocunoaștere și a atitudinii pozitive față de sine și față de ceilalți

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
1.1. Prezentarea trăsăturilor personale elementare în contexte variate	<ul style="list-style-type: none"> - crearea unor obiecte-simbol sub forme diferite: modelaj din plastilină, lut, colaj (reviste, ziare, materiale din natură) care să exprime caracteristicile propriei persoane - descrierea propriei persoane sub forme metaforice diferite (Dacă aș fi o comoară, atunci în interiorul ei aș găsi ...) - prezentarea într-un cadru inedit (Oscar, podium de premiere, interviu) a trei aspecte care îi plac la propria persoană - crearea unor ecusoane personalizate - jocuri de prezentare în perechi, în grupuri mici, în fața clasei a rezultatelor activității
1.2. * Recunoașterea rolurilor și activităților specifice în familie	<ul style="list-style-type: none"> - analiza unor filmulețe, desene animate, povești despre rolurile și activitățile în familie ale personajelor - desenarea propriei familii - crearea unei expoziții cu fotografii de familie - discuții despre importanța familiei în dezvoltarea propriei persoane - jocuri de rol: "Duminica în familie", "O zi obișnuită în familie", "Munca în familia mea", "Am o surioară/un frățior" etc.
1.3. Respectarea unor reguli simple de igienă personală	<ul style="list-style-type: none"> - ghicitori despre obiecte de igienă personală - fișe de lucru pentru exersarea învățării regulilor de igienă personală: corespondențe, asocieri, consecințe, completare obiecte lipsă - jocuri creative: "Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista săpunul?", „Imaginează-ți că săpunul ar conduce lumea”, "În geanta ta descoperi că o periută de dinți îți vorbește" - desenarea unor personaje care respectă/ nu respectă regulile de igienă personală - realizarea unor scurte descrieri verbale despre efectele igienei personale asupra sănătății

2. Exprimarea adecvată a emoțiilor în interacțiunea cu copiii și adulții cunoscuți

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
2.1. Identificarea emoțiilor de bază în situații variate	<ul style="list-style-type: none"> - crearea unei expoziții cu imagini/fotografii care exprimă emoții (din familie, realizate în clasă, decupate din ziare/reviste) - prezentarea emoțiilor specifice personajelor din povești și desene animate – <i>Exemplu:</i> cocoșul supărat, iedul fricos, împăratul fericit etc. - jocuri interactive de utilizare a cardurilor și termomentrului emoțiilor Brainstorming: "Ce sunt emoțiile?" - selectarea unor imagini cu expresii faciale asociate emoțiilor de bază (alegeți personajele care exprimă bucurie...) - jocuri de mimă și asocieri ale emoțiilor de bază cu cuvinte și expresii faciale - turul clasei: "Cum te simți astăzi?"
2.2. Transmiterea unor mesaje verbale și non-verbale simple despre propriile experiențe de viață	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea unor experiențe emoționante trăite (prima zi de grădiniță, prima zi de școală, zile de naștere, jucăria favorită, o ceartă cu un prieten/coleg etc.) - crearea unor scurte povestiri creative, scenete hazlii pe baza unor cuvinte cheie: calendar, pădure, furculiță, zâmbet

	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de mimă pentru înțelegerea unor mesaje non-verbale emițător-receptor (am luat o notă mică, mi-am făcut un prieten, mama și-a găsit un nou serviciu, tata e șomer, am primit un cadou, bunicul a venit în vizită etc.) - jocuri de tipul: „Continuă propoziția, povestirea...”, în care propoziția/povestea este începută de cadrul didactic și se construiește în lanț - verbalizarea ideilor, gândurilor, emoțiilor față de unele situații - emiterea unor afirmații pozitive despre sine și ceilalți, exprimarea opiniilor „Eu cred că...”, „În opinia mea...” - jocuri de rol cu marionete, măști
2.3. * <i>Explorarea propriilor caracteristici necesare pentru a fi un bun prieten</i>	<ul style="list-style-type: none"> - citirea unor povești despre prietenie, discutarea lor - desenarea unor imagini cu comportamente prietenoase - crearea unor povești, pe grupe, având ca subiect Prietenii-Prietenia - practicarea unor jocuri de prezentare a prietenului/ prietenilor - vizionarea unor filme în care se relevă caracteristicile unui prieten

3. Utilizarea abilităților și a atitudinilor specifice învățării în context școlar

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
3.1. Realizarea unei sarcini de lucru simple prin încadrarea în timp și finalizarea acesteia	<ul style="list-style-type: none"> - enumerarea sarcinilor de lucru ale diferitelor personaje din povești, povestiri, ale persoanelor din viața reală (mama, tata, învățătoare, bunici etc.) - enumerarea sarcinilor de realizat într-o zi acasă, la școală - aprecierea timpului de lucru (mai mult, mai puțin) pentru sarcinile de lucru pe care le are de îndeplinit la școală (de copiat un text, de desenat o imagine, de memorat o poezie, de lucrat în echipă, de rezolvat o fișă de lucru la matematică)
3.2. Conștientizarea relației dintre învățare și efort în activitățile școlare	<ul style="list-style-type: none"> - explicarea beneficiilor învățării: Microfonul e la tine “Pentru mine învățarea este importantă deoarece...” - monitorizarea achizițiilor și atitudinilor specifice învățării (Cadranul învățării: ce am aflat nou, ce vreau să știu) - realizarea unor colaje despre ceea ce îi place și ceea ce nu îi place la școală/în jocurile cu ceilalți copii/acasă - dezbateri despre greșeală ca parte a procesului de învățare (“Putem învăța din propriile greșeli”)
3.3.* <i>Informarea cu privire la meserii care au legătură cu hobby-uri, jocuri și activități preferate, talent, predispoziții</i>	<ul style="list-style-type: none"> - povești, poezii, ghicitori despre meserii, susținute de imagini/ planșe - jocuri/ ghicitori de identificare a instrumentelor specifice unor meserii - organizarea unei expoziții cu instrumente confecționate, fotografii, desene sau (unde e posibil) direct cu instrumentele specifice meseriilor cunoscute - decuparea unor informații despre meserii din ziare, reviste - crearea unor cântece despre meserii - prezentarea meseriilor de către specialiști invitați la clasă: medic, artist, pictor, polițist, preot, cercetător, pompier, contabil, prezentator de televiziune etc. - vizite scurte la diferite locuri de muncă aflate în apropierea școlii sau locuinței copiilor - organizarea unor evenimente - Exemplu: “Carnavalul meseriilor” în care grupuri de copii promovează diferite meserii, la care sunt invitați părinți, bunici, reprezentanți ai școlii, ai comunității. - crearea unor postere originale despre particularitățile meseriilor

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru *Dezvoltarea personală* clasa I este un instrument de lucru care permite cadrelor didactice:

- să-și orienteze propria activitate pentru formarea la elevi a competențelor specifice domeniului, în contexte de învățare diverse;

- să-și manifeste creativitatea pentru a adapta demersul didactic la particularitățile elevilor, respectând astfel un principiu de bază în domeniul consilierii și orientării: toate persoanele sunt speciale și valoroase pentru că sunt unice;
- să valorifice în contexte variate competențele și atitudinile transferabile dezvoltate în cadrul disciplinei (încredere în sine, lucrul în echipă, exprimarea emoțiilor, interacțiunea pozitivă cu ceilalți etc.);
- să valorifice oportunitățile oferite de tematicile și activitățile de învățare propuse în cadrul altor discipline pentru a dezvolta competențe specifice *Dezvoltării personale*.

Lista **conținuturilor** învățării este prezentată mai jos. Cadrul didactic va utiliza următoarele conținuturi adecvate nivelului specific de înțelegere și dezvoltare al copilului din clasa I, fără o focalizare pe definiții, clasificări sau inputuri teoretice care vizează memorarea:

Autocunoaștere și atitudine pozitivă față de sine

- Cine sunt eu? Fiecare este unic. Diferențe individuale – de ce sunt oamenii unici
- Trăsături personale elementare: puncte tari și limite

Respectarea diversității, familia

- Familia mea: roluri și activități

Igiena personală

- Norme de igienă corporală la școală și acasă
- Echilibru somn-odihnă-relaxare
- Reguli pentru igiena locuinței și a sălii de clasă

Trăire și manifestare emoțională, starea de bine

- Emoții de bază: bucurie, tristețe, frică, furie
- Emoții de bază asociate cu expresii faciale și cuvinte

Comunicare școlară eficientă

- Abilități de comunicare de bază: mesaje verbale, mesaje non-verbale

Prietenia

- Caracteristicile unei prietenii sănătoase
- Respectul în relațiile cu ceilalți

Abilități și atitudini de învățare

- Managementul timpului: sarcini de lucru, încadrare, finalizare
- Alternanța efort/relaxare
- Beneficiile învățării

Explorarea meseriilor

- Activități principale, unelte și instrumente în meserii cunoscute

Cadrul didactic va utiliza conținuturile fără definiții, clasificări sau inputuri teoretice focalizate pe memorare. Specificul disciplinei *Dezvoltare personală* constă în faptul că alături de lista conținuturilor specifice enunțate, cadrele didactice vor valorifica mai ales experiențele personale ale copiilor, în manieră integrată, printr-o raportare permanentă la ceea ce gândesc, simt și se comportă aceștia. Autenticitatea experiențelor de învățare se relevă atunci când elevii vor aplica în viața reală competențele explorate, descoperite și exersate la această disciplină, în contexte de învățare diferite. Modulele tematice ale programei conferă un spațiu generos, în care elevii sunt invitați să conștientizeze cine sunt, ce fel de emoții au, cum să se raporteze sănătos la ceilalți (diversitate), cum să fie motivați să învețe cu succes, ce meserii/profesii le-ar plăcea să practice. Acestea se regăsesc la nivelul fiecărui an de studiu al Ciclului achizițiilor fundamentale, după cum urmează:

- Autocunoaștere și stil de viață sănătos
- Dezvoltare emoțională și socială
- Aspecte specifice ale organizării învățării și pregătirii pentru carieră la școlarul mic

Au fost marcate cu asterisc componentele care vor fi urmărite la extindere (respectiv, în cadrul opțiunii pentru studierea disciplinei în 2 ore pe săptămână). Alte modalități de extindere se referă la inițierea unor activități aprofundate, în acord cu nevoile observate/exprimate ale elevilor sau părinților (de exemplu: exersarea abilităților de comunicare și exprimare a emoțiilor). Este important de luat în considerare și opțiunea realizării unor activități integrate sau diversificarea/extinderea activităților non-formale.

Strategii didactice

Activitățile propuse pentru clasa I sunt realizate într-o oră de curs. O atenție deosebită va fi acordată explorării intereselor specifice de învățare ale elevilor, identificării experiențelor anterioare și a cunoașterii așteptărilor elevilor cu privire la activitățile ce urmează a fi derulate.

La finalul zilei (sau la finalul săptămânii sau al unui modul tematic), elevii pot fi invitați să își exprime trăirile și interesele specifice cu privire la ceea ce au descoperit sau experimentat, pot fi organizate activități specifice de cultivare și valorizare a intereselor și a aptitudinilor specifice ale fiecărui elev (de exemplu: expoziții, discuții pe baza portofoliului personal etc.). Acest moment este important pentru că se creează contextul exprimării emoțiilor trăite și a atitudinii copiilor față de activitățile derulate, contribuie la dezvoltarea coeziunii grupului prin reflectarea "împreună" asupra produselor individuale sau de grup, valorizează rezultatele fiecăruia și asigură o bază pozitivă pentru dezvoltarea încrederii în sine. Accentul se pune pe crearea unui climat securizant, de non-etichetare, valorizant și încurajator.

Un aspect important și semnificativ al programei de *Dezvoltare Personală* este posibilitatea de a realiza transdisciplinar unele dintre activitățile acesteia. Programa oferă un echilibru între a învăța *despre* sau *cu ajutorul modulelor tematice* propuse, și a învăța *dincolo* de acestea. Astfel, pot fi alocate 5-10 minute în cadrul activităților realizate la alte discipline, pentru secvențe de dezvoltare personală care se referă la: reflecții cu privire la calități/interese personale, modalități de interacțiune, comunicare și exprimare a emoțiilor sau conexiuni cu viața reală, pentru că fiecare disciplină permite și creează momente favorabile discutării unor astfel de aspecte.

În cazul claselor simultane (sau a existenței copiilor cu CES), activitățile pot fi realizate în echipe mixte pentru încurajarea colaborării, cooperării, respectului pentru diversitate, empatiei. O altă modalitate de lucru recomandată este aceea a derulării activităților pe grupe de vârstă, cu derivarea complexității conținuturilor și activităților, accentul punându-se pe împărtășirea experiențelor pozitive (de exemplu: elevii/grupele mai mari prezintă celor mai mici produsele realizate și invers).

Este recomandat ca disciplina *Dezvoltare personală* să fie realizată de către cadrul didactic de la clasă. Acesta poate colabora cu psihologul sau consilierul școlar pentru a se consulta cu privire la cele mai adecvate modalități de lucru cu copiii, recomandarea unor resurse suplimentare care pot fi utilizate sau organizarea unor activități în parteneriat.

De asemenea, este recomandată implicarea părinților în activități prin: invitarea la clasă pentru vizionarea și participarea la expozițiile/târgurile elevilor, participarea la serbări, concursuri, excursii, carnavaluri, activități practice realizate de elevi sau în echipă părinți-copii, discuții pe baza portofoliilor elevilor (activități, produse realizate, abilități, atitudini dobândite/dezvoltate), vizite la locul de muncă al părinților etc.

În cadrul activităților de *Dezvoltare personală* elevii explorează, apoi aplică și ulterior reflectează asupra propriului progres. Din această perspectivă, predarea se distanțează considerabil de înțelesul ei tradițional de "transmitere de cunoștințe". Rolul cadrului didactic este de a organiza și oferi oportunități de joc și învățare care să-i permită elevului să-și descopere și să experimenteze propriile abilități și atitudini, de a particulariza și facilita transferul în viața reală.

Selecția activităților se va face și în funcție de specificul local, precum și de disponibilitatea resurselor materiale. Echipele de management ale școlilor sunt responsabile pentru asigurarea unor resurse logistice corespunzătoare derulării acestei discipline.

Strategiile didactice recomandate pentru orele de *Dezvoltare personală* sunt cele activ-participative, în care elevul este elementul central. Disciplina are un accentuat caracter explorator și practic-aplicativ și presupune implicarea directă a elevilor. Elevii conștientizează, exersează abilități și atitudini într-un mediu prietenos de învățare, devin responsabili pentru modul în care se implică în jocurile și activitățile propuse. Este foarte important ca activitățile să fie distractive, să-i ajute pe copii să se simtă bine. Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în diadă/echipă, prin muncă independentă sau facilitate de cadrul didactic.

O activitate poate debuta cu un scurt brainstorming care valorifică ideile creative și experiențele anterioare ale copiilor; metodele și tehnicile art-creative permit utilizarea unei palete largi și inventive de resurse (de la cele uzuale precum creioanele și colile colorate, pensulă și acuarele, foarfeci, lipici la materialele reciclabile, elemente din natură, bucăți de material textil, plastic sau lemnos etc.) care antrenează și motivează copilul. Este recomandată crearea unor produse diverse, colorate, care să valorifice imaginația și creativitatea copilului; jocul de rol și simularea (dramatizare, marionete, teatru) pregătesc copilul pentru situații reale de viață și facilitează dezvoltarea comunicării verbale și non-verbale, a empatiei, a toleranței, lucrul în echipă; problematizarea oferă oportunitatea de a căuta soluții pentru diferite situații de tip investigativ și de a stimula curiozitatea naturală a copilului. Exercițiile și jocurile vor îmbina mișcarea, verbalizarea, manipularea unor obiecte; conversația euristică, dezbateră și discuțiile de grup permițând copiilor să se raporteze, să învețe și să valorizeze atât experiența personală,

cât și experiența colegilor. Tehnicile specifice dezvoltării gândirii critice (de exemplu: Turul galeriei, Ciorchinele, Jurnalul cu dublă intrare, Pălăriile gânditoare) asigură exprimarea propriilor opinii și creează premisele dezvoltării asertivității. Utilizarea unor secvențe din filme sau a imaginilor din planșe/cărți de povești reprezintă, printre altele, suporturi intuitiv-concrete indispensabile învățării la această vârstă.

În ceea ce privește contextele non-formale și informale de realizare a activităților de *Dezvoltare personală* sunt recomandate: vizitele la bibliotecă, muzee, companii (firme, fabrici, magazine, cabinete), participarea la spectacole de teatru, întâlniri cu personalități de succes din comunitate (actori, sportivi etc.), cu medici, psihologi, stomatologi, polițiști sau cu personaje din desene animate. Atunci când este posibil, activitățile vor fi realizate într-un spațiu neconvențional (parc, curtea școlii). Copiii vor fi încurajați să participe și să organizeze, sub îndrumarea cadrului didactic, evenimente educaționale (expoziții Festivaluri, târguri), care să valorifice rezultatele activității lor. Sunt încurajate parteneriatele cu alte clase din școală sau din alte școli, realizarea acțiunilor caritabile (de 1 iunie, cu ocazia diferitelor sărbători) și de voluntariat.

În ceea ce privește elementele de evaluare, se va urmări realizarea unui feedback permanent. În cadrul orelor de Dezvoltare personală nu se utilizează calificative sau modalități de notare.

Recomandăm utilizarea următoarelor metode de evaluare: activități practice, proiectul individual și de grup, exprimarea ideilor și a argumentelor personale prin: poster, desen, colaj (activitatea finalizată prin expunerea lucrărilor și apoi inserarea în cadrul portofoliului fiecărui copil). Portofoliul va fi prezentat părinților în diferite momente pe parcursul anului școlar, iar acesta va constitui un prilej de dialog pe marginea intereselor/talentului copilului și a ariilor recomandate pentru îmbunătățire. Alte modalități de realizare a evaluării sunt reprezentate de discuțiile de grup, utilizarea cadranelor învățării (ce mi-a plăcut, ce nu mi-a plăcut, ce am învățat, ce voi folosi etc.), precum și a fișelor individuale de observație (completate de către cadrul didactic).